

ਮੁਨੱਏਰ ਰੀਟੀ

ਚੋਣਵੀਂ ਸ਼ਾਇਰੀ

ਲਿਪੀਅੰਤਰ
ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਬਰਗਾੜੀ

1.

ਹਰ ਇਕ ਪਲ ਤੇਰੀ ਚਾਹਤ ਕਾ ਇਤਬਾਰ ਰਹੇ
ਬਿਛੜ ਕੁਛ ਐਸੇ ਕਿ ਤਾਉਮਰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਰਹੇ

ਹਮ ਉਨ ਫਲੋਂ ਕਾ ਮੁਕੱਦਰ ਲਿਖਾ ਕੇ ਲਾਏ ਹੈਂ
ਜੋ ਕਮਸਿਨੀ ਹੀ ਸੇ ਸਾਖੋਂ ਪੇ ਅਬਕੀ ਬਾਰ ਰਹੇ

ਗਯੇ ਵੇ ਦਿਨ ਕਿ ਹਵਾਓਂ ਸੇ ਖੌਫ ਖਾਤੇ ਬੇ
ਹਵਾ ਸੇ ਕਹਨਾ ਚਰਾਗੋਂ ਸੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਰਹੇ

ਨਾ ਪੂਛ ਕੈਸੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹੈ ਹਿਜ਼ਰ ਕਾ ਮੌਸਮ
ਹਮੀਂ ਨਹੀਂ ਦਰੇ-ਦੀਵਾਰ ਬੇਕਰਾਰ ਰਹੇ

ਕਿਵਾੜ ਦਿਲ ਕੇ ਕਿਸੀ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਲਿਯੇ ਭੀ ਖੋਲ
ਮੈਂ ਚਾਹਤਾ ਹੂੰ ਕਿ ਕੁਛ ਦਿਨ ਯੇ ਖਾਕਸਾਰ ਰਹੇ

ਯੇ ਕਹਕੇ ਛੋੜ ਗਈ ਦਿਲ ਕੇ ਖਵਾਇਸ਼ੇ 'ਰਾਨਾ'
ਕਿ ਆ ਕੇ ਕੌਨ ਤੇਰੇ ਘਰ ਮੇਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਰਹੇ

ਮੁਨੱਵਰ ਰਾਣਾ/11

2.

ਮੇਰੀ ਖਵਾਹਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਸੇ ਮੈਂ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋ ਜਾਊਂ
ਮਾਂ ਸੇ ਇਸ ਤਰਹ ਲਿਪਟ ਜਾਊਂ ਕਿ ਬੱਚਾ ਹੋ ਜਾਊਂ

ਕਮ-ਸੇ-ਕਮ ਬੱਚੇਂ ਕੇ ਹੋਂਟੇਂ ਕੀ ਹੰਸੀ ਕੀ ਖਾਤਿਰ
ਐਸੀ ਮਿੱਟੀ ਸੇ ਮਿਲਾਨਾ ਕਿ ਖਿਲੋਨਾ ਹੋ ਜਾਊਂ

ਸੋਚਤਾ ਹੂੰ ਤੇ ਛਲਕ ਉਠਤੀ ਹੈਂ ਮੇਰੀ ਆਖੇਂ
ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਨ ਸੋਚੂੰ ਤੇ ਅਕੇਲਾ ਹੋ ਜਾਊਂ

ਚਾਰਾਗਰ ਤੇਰੀ ਮਹਾਰਤ ਪੇ ਯਕੀਂ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ
ਕਯਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਬਾਰ ਮੈਂ ਅੱਛਾ ਹੋ ਜਾਊਂ

ਬੇਸਬਬ ਇਸ਼ਕ ਮੇਂ ਮਰਨਾ ਮੁਝੇ ਮੰਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ
ਸ਼ਮਾ ਤੇ ਚਾਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਤੰਗਾ ਹੋ ਜਾਊਂ

ਸ਼ਾਇਰੀ ਕੁਛ ਭੀ ਹੋ ਰੁਸਵਾ ਨਹੀਂ ਹੋਨੇ ਦੇਤੀ
ਮੈਂ ਸਿਯਾਸਤ ਮੇਂ ਚਲਾ ਜਾਊਂ ਤੇ ਨੰਗਾ ਹੋ ਜਾਊਂ

12/ਮੁਨੱਵਰ ਗਾਣਾ

3.

ਵੇ ਮਹਿਫਿਲ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਖੁਲਤਾ ਹੈ ਤਨਹਾਈ ਮੇਂ ਖੁਲਤਾ ਹੈ
ਸਮੰਦਰ ਕਿਤਨਾ ਗਹਰਾ ਹੈ ਯੇ ਗਹਰਾਈ ਮੇਂ ਖੁਲਤਾ ਹੈ

ਜਬ ਉਸਸੇ ਗੁਫਤਗੂ ਕਰ ਲੀ ਤੇ ਫਿਰ ਸਜਰਾ ਨਹੀਂ ਪੂਛਾ
ਹੁਨਰ ਬਖੀਆਗਿਰੀ ਕਾ ਇਕ ਤਰਪਾਈ ਮੇਂ ਖੁਲਤਾ ਹੈ

ਹਮਾਰੇ ਸਾਥ ਰਹਤਾ ਹੈ ਵੇ ਦਿਨ ਭਰ ਅਜਨਬੀ ਬਨ ਕਰ
ਹਮੇਸ਼ਾ ਚਾਂਦ ਹਮੇਸੇ ਸ਼ਬ ਕੀ ਤਨਹਾਈ ਮੇਂ ਖੁਲਤਾ ਹੈ

ਮੇਰੀ ਆਂਖੇਂ ਜਹਾਂ ਪਰ ਭੀ ਖੁਲੇਂ ਵੇ ਪਾਸ ਹੋਤਾ ਹੈ
ਯੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਨਕੀ ਅੰਗਨਾਈ ਮੇਂ ਖੁਲਤਾ ਹੈ

ਮੇਰੀ ਤੌਬਾ ਖੜੀ ਰਹਤੀ ਹੈ ਸਹਮੀ ਲੜਕੀਯੋਂ ਜੈਸੀ
ਭਰਮ ਤਕਨੇ ਕਾ ਉਸਕੀ ਏਕ ਅੰਗੜਾਈ ਮੇਂ ਖੁਲਤਾ ਹੈ

ਫਕਤ ਜ਼ਖਮੋਂ ਸੇ ਤਕਲੀਫੇਂ ਕਹਾਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਤੀ ਹੈਂ
ਪੁਰਾਨੀ ਕਿਤਨੀ ਚੋਟੇਂ ਹੈਂ ਯੇ ਪੁਰਵਾਈ ਮੇਂ ਖੁਲਤਾ ਹੈ

ਮੁਨੱਵਰ ਗਣਾ/13

4.

ਭਰੋਸਾ ਮਤ ਕਰੋ ਸਾਂਸੋਂ ਕੀ ਡੋਰ ਟੂਟ ਜਾਤੀ ਹੈ
ਮੁਹੱਬਤ ਮਹਫੂਜ਼ ਰਹਤੀ ਹੈ ਹਵੇਲੀ ਟੂਟ ਜਾਤੀ ਹੈ

ਮੁਹੱਬਤ ਭੀ ਅਜਬ ਸ਼ੈਅ ਹੈ ਵੋ ਜਬ ਪਰਦੇਸ ਮੇਂ ਰੋਏ
ਤੇ ਫ਼ੌਰਨ ਹਾਥ ਕੀ ਇਕ-ਆਧ ਚੂੜੀ ਟੂਟ ਜਾਤੀ ਹੈ

ਕਹੀਂ ਕੋਈ ਕਲਾਈ ਏਕ ਚੂੜੀ ਕੋ ਤਰਸਤੀ ਹੈ
ਕਹੀਂ ਕੰਗਨ ਕੇ ਝਟਕੇ ਸੇ ਕਲਾਈ ਟੂਟ ਜਾਤੀ ਹੈ

ਲੜਕਪਨ ਮੇਂ ਕਿਯੇ ਵਾ' ਦੇ ਕੀ ਕੀਮਤ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੋਤੀ
ਅੰਗੂਠੀ ਹਾਥ ਮੇਂ ਰਹਤੀ ਹੈ, ਮੰਗਨੀ ਟੂਟ ਜਾਤੀ ਹੈ

ਕਿਸੀ ਦਿਨ ਪਯਾਸ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਉਸਸੇ ਪੂਛਿਯੇ ਜਿਸਕੀ
ਕੁੰਏਂ ਮੇਂ ਬਾਲਟੀ ਰਹਤੀ ਹੈ, ਰੱਸੀ ਟੂਟ ਜਾਤੀ ਹੈ

ਕਭੀ ਇਕ ਗਰਮ ਆਂਸੂ ਕਾਟ ਦੇਤਾ ਹੈ ਚਟਾਨੋਂ ਕੇ
ਕਭੀ ਇਕ ਮੋਮ ਕੇ ਟੁਕੜੇ ਸੇ ਛੈਨੀ ਟੂਟ ਜਾਤੀ ਹੈ

5.

ਸਮਝੋਤੋਂ ਕੀ ਭੀੜ-ਭਾੜ ਮੇਂ ਸਬ ਸੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਟੂਟ ਗਯਾ
ਇਤਨੇ ਘੁਟਨੇ ਟੇਕੇ ਹਮਨੇ ਆਖਿਰ ਘੁਟਨਾ ਟੂਟ ਗਯਾ

ਦੇਖ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਤੇਰੇ ਕਾਰਨ ਏਕ ਪਰਿੰਦਾ ਟੂਟ ਗਯਾ
ਪੱਥਰ ਕਾ ਤੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬਿਗੜਾ ਲੇਕਿਨ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਟੂਟ ਗਯਾ

ਘਰ ਕਾ ਬੋਝ ਉਠਾਨੇ ਵਾਲੇ ਬਚਪਨ ਕੀ ਤਕਦੀਰ ਨ ਪੂਛ
ਬੱਚਾ ਘਰ ਸੇ ਕਾਮ ਪੇ ਨਿਕਲਾ ਔਰ ਖਿਲੌਨਾ ਟੂਟ ਗਯਾ

ਕਿਸਕੋ ਫੁਰਸਤ ਇਸ ਦੁਨਿਯਾ ਮੇਂ ਗਮ ਕੀ ਕਹਾਨੀ ਪੜ੍ਹਨੇ ਕੀ
ਸੂਨੀ ਕਲਾਈ ਦੇਖ ਕੇ ਲੇਕਿਨ ਚੂੜੀ ਵਾਲਾ ਟੂਟ ਗਯਾ

ਯੇ ਮੰਜ਼ਰ ਭੀ ਦੇਖੇ ਹਮਨੇ ਇਸ ਦੁਨਿਯਾ ਕੇ ਮੇਲੇ ਮੇਂ
ਟੂਟਾ-ਫੂਟਾ ਨਾਚ ਰਹਾ ਹੈ ਅੱਛਾ ਖਾਸਾ ਟੂਟ ਗਯਾ

ਪੇਟ ਕੀ ਖਾਤਿਰ ਫੁਟਪਾਥੇਂ ਪਰ ਬੇਚ ਰਹਾ ਹੂੰ ਤਸਵੀਰੇਂ
ਮੈਂ ਕਯਾ ਜਾਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾ ਹੈ ਯਾ ਮੇਰਾ ਰੋਜ਼ਾ ਟੂਟ ਗਯਾ

ਸ਼ੇਰ ਬੇਚਾਰਾ ਭੂਕਾ-ਪਯਾਸਾ ਮਾਰਾ-ਮਾਰਾ ਫਿਰਤਾ ਹੈ
ਸ਼ੇਰ ਕੀ ਖਾਲਾ ਖੁਸ਼ ਬੈਠੀ ਹੈ ਭਾਗੋਂ ਛੀਂਕਾ ਟੂਟ ਗਯਾ

6.

ਰੋਨੇ ਮੇਂ ਏਕ ਖਤਰਾ ਹੈ ਤਾਲਾਬ ਨਦੀ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ
ਹਸਨਾ ਭੀ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲਬ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ

ਇਸਟੇਸ਼ਨ ਸੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕਰ ਬੂੜੀ ਆਖੇਂ ਸੋਚਤੀ ਹੈਂ
ਪੱਤੇ ਦਿਹਾਤੀ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਫਲ ਸ਼ਹਰੀ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ

ਗਾਂਵ ਕੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਵਾਸੀ ਆਜ ਤਲਕ ਯੇ ਕਹਤੇ ਹੈਂ
ਹਮ ਤੇ ਨ ਲੇਂਗੇ ਜਾਨ ਕਿਸੀ ਕੀ ਰਾਮ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ

ਸਭਸੇ ਹੰਸ ਕਰ ਮਿਲੀਏ-ਜੁਲੀਏ ਲੇਕਿਨ ਇਤਨਾ ਧਿਆਨ ਰਹੇ
ਸਭਸੇ ਹੰਸ ਕਰ ਮਿਲਨੇ ਵਾਲੇ ਰੁਸਵਾ ਭੀ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ

ਅਪਨੀ ਆਨ ਕੇ ਬੇਚ ਕੇ ਅਕਸਰ ਲੁਕਮਾ-ਏ-ਤਰ ਕੀ ਚਾਹਤ ਮੇਂ
ਕੈਸੇ-ਕੈਸੇ ਸੱਚੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦਰਬਾਰੀ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ

ਬੋਝ ਉਠਾਨਾ ਸ਼ੌਕ ਕਹਾਂ ਹੈ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਾ ਸੌਦਾ ਹੈ
ਕਹਤੇ ਕਹਤੇ ਇਸਟੇਸ਼ਨ ਪਰ ਲੋਗ ਕੁਲੀ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ

ਇਨਹੇਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਮਤ ਸਿਖਾ ਦੇਨਾ ਕਿ ਯੇ ਬੱਚੇ
ਜ਼ਮੀਂ ਸੇ ਚੂਮ ਕਰ ਤਿਤਲੀ ਕੇ ਟੂਟੇ ਪਰ ਉਠਾਤੇ ਹੈਂ

ਵੇ ਜ਼ਾਲਿਮ ਮੇਰੀ ਹਰ ਖਵਾਹਿਸ਼ ਯੇ ਕਹ ਕਰ ਟਾਲ ਜਾਤਾ ਹੈ
ਦਿਸੰਬਰ-ਜਨਵਰੀ ਮੇਂ ਕੌਨ ਨੈਨੀਤਾਲ ਜਾਤਾ ਹੈ

ਅਭੀ ਤੇ ਬੇਵਫ਼ਾਈ ਕਾ ਕੋਈ ਮੌਸਮ ਨਹੀਂ ਆਯਾ
ਅਭੀ ਸੇ ਉੜ ਕੇ ਕਯੂੰ ਯੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਰੂਮਾਲ ਜਾਤਾ ਹੈ

ਵਿਜ਼ਾਰਤ ਕੇ ਲਿਯੇ ਹਮ ਦੋਸਤੋਂ ਕਾ ਸਾਥ ਮਤ ਛੋੜੋ
ਇਧਰ ਇਕਬਾਲ ਆਤਾ ਹੈ ਉਧਰ ਇਕਬਾਲ ਜਾਤਾ ਹੈ

ਮੁਨਾਸਿਬ ਹੈ ਕਿ ਪਹਲੇ ਤੁਮ ਭੀ ਆਦਮਖੋਰ ਬਨ ਜਾਓ
ਕਹੀਂ ਸੰਸਦ ਮੇਂ ਖਾਨੇ ਕੋਈ ਚਾਵਲ-ਦਾਲ ਜਾਤਾ ਹੈ

ਯੇ ਮੇਰੇ ਮੁਲਕ ਕਾ ਨਕਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਏਕ ਕਾਸਾ ਹੈ
ਇਧਰ ਸੇ ਜੋ ਗੁਜ਼ਰਤਾ ਹੈ ਵੇ ਸਿੱਕਾ ਡਾਲ ਜਾਤਾ ਹੈ

ਅਗਰ ਸਚ ਬੋਲਨੇ ਵਾਲੋਂ ਸੇ ਖਤਰਾ ਹੈ ਹੁਕੂਮਤ ਕੇ
ਤੇ ਫਿਰ ਸੁਨ ਲੇ ਹੁਕੂਮਤ ਹਾਥ ਸੇ ਬੰਗਾਲ ਜਾਤਾ ਹੈ

ਮਿਰੇ ਮੌਲਾ ਮੁਝੇ ਸਚ ਬਾਤ ਕਹਨੇ ਕਾ ਹੁਨਰ ਦੇ ਦੇ
ਤਿਰੇ ਦਰ ਸੇ ਭਿਕਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਮਾਲਾ ਮਾਲ ਜਾਤਾ ਹੈ

ਮੁਹੱਬਤ ਰੋਜ਼ ਪੱਥਰ ਸੇ ਹਮੇਂ ਇੰਸਾ ਬਨਾਤੀ ਹੈ
ਤਅੱਸੁਬ ਰੋਜ਼ ਇਨ ਆਂਖੋਂ ਪੇ ਪਰਦਾ ਡਾਲ ਜਾਤਾ ਹੈ

8.

ਸਿਯਾਸੀ ਆਦਮੀ ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਤੋ ਪਯਾਰੀ ਨਿਕਲਤੀ ਹੈ
ਮਗਰ ਜਬ ਗੁਫਤਗੂ ਕਰਤਾ ਹੈ ਚਿੰਗਾਰੀ ਨਿਕਲਤੀ ਹੈ

ਲਬੋਂ ਪਰ ਮੁਸਕੁਰਾਹਟ ਦਿਲ ਮੇਂ ਬੇਜ਼ਾਰੀ ਨਿਕਲਤੀ ਹੈ
ਬੜੇ ਲੋਗੋਂ ਮੇਂ ਹੀ ਅਕਸਰ ਯੇ ਬੀਮਾਰੀ ਨਿਕਲਤੀ ਹੈ

ਮੁਹੱਬਤ ਕੋ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਤੋ ਲਾਦਾ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ
ਕਹੀਂ ਖਿੜਕੀ ਸੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਅਲਮਾਰੀ ਨਿਕਲਤੀ ਹੈ

ਯਹੀ ਘਰ ਥਾ ਜਹਾਂ ਮਿਲਜੁਲ ਕੇ ਸਬ ਇਕ ਸਾਥ ਖਾਤੇ ਬੇ
ਯਹੀ ਘਰ ਹੈ ਅਲਗ ਭਾਈ ਕੀ ਇਫਤਾਰੀ ਨਿਕਲਤੀ ਹੈ

ਕਲਮ ਸੋਨੇ ਕਾ ਰਖਨੇ ਮੇਂ ਬੁਰਾਈ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਲੇਕਿਨ
ਕੋਈ ਤਹਰੀਰ ਭੀ ਨਿਕਲੇ ਤੋ ਦਰਬਾਰੀ ਨਿਕਲਤੀ ਹੈ

ਜ਼ਬਾਂ ਖੁਲਤੇ ਹੀ ਫ਼ੌਰਨ ਯੇ ਕਬੀਲਾ ਟੂਟ ਜਾਏਗਾ
ਅਗਰ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਤਾ ਹੂੰ ਤੋ ਸਰਦਾਰੀ ਨਿਕਲਤੀ ਹੈ

ਤਬੀਯਤ ਜਿਸ ਪੇ ਆਈ ਥੀ ਵੇ ਜ਼ਾਲਿਮ ਬੇਵਫ਼ਾ ਨਿਕਲਾ
ਪਸੰਦ ਆਤੀ ਹੈ ਜੋ ਭੀ ਚੀਜ਼ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਨਿਕਲਤੀ ਹੈ

9.

ਤਿਤਲੀ ਨੇ ਗੁਲ ਕੇ ਚੂਮ ਕੇ ਦੁਲਹਨ ਬਨਾ ਦਿਯਾ
ਐ ਇਸ਼ਕ ਤੂਨੇ ਸੋਨੇ ਕੇ ਕੁੰਦਨ ਬਨਾ ਦਿਯਾ

ਤੇਰੇ ਹੀ ਅਕਸ ਕੇ ਤਿਰਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਨਾ ਦਿਯਾ
ਆਈਨੇ ਨੇ ਮਜ਼ਾਕ ਮੇਂ ਸੌਤਨ ਬਨਾ ਦਿਯਾ

ਮੈਂਨੇ ਤੇ ਸਿਰਫ ਆਪਕੋ ਚਾਹਾ ਹੈ ਆਜ ਤਕ
ਯੇ ਕਿਸ ਨੇ ਆਪਕੋ ਮਿਰਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਨਾ ਦਿਯਾ

ਜਿਤਨਾ ਹੰਸਾ ਥਾ ਉਸਸੇ ਜ਼ਿਯਾਦਾ ਉਦਾਸ ਹੂੰ
ਆਂਖੋਂ ਕੋ ਇੰਤਿਜ਼ਾਰ ਨੇ ਸਾਵਨ ਬਨਾ ਦਿਯਾ

ਜ਼ਹਮਤ ਨ ਹੋ ਗਮੋਂ ਕੋ ਪਹੁੰਚਤੇ ਹੈਂ ਇਸ ਲਿਯੇ
ਜ਼ਖਮੋਂ ਨੇ ਦਿਲ ਮੇਂ ਛੋਟਾ ਸਾ ਰੌਜ਼ਨ ਬਨਾ ਦਿਯਾ

ਜੀ ਭਰ ਕੇ ਤੁਝ ਕੋ ਦੇਖਨੇ ਵਾਲਾ ਥਾ ਮੈਂ, ਮਗਰ
ਬਾਦੇ-ਸਬਾ ਨੇ ਜ਼ੁਲਫੋਂ ਕੋ ਚਿਲਮਨ ਬਣਾ ਦਿਯਾ

ਨਫਰਤ ਨ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਾ ਸੋਨੇ ਕਾ ਏਕ ਮਹਲ
ਚਾਹਤ ਨੇ ਏਕ ਚੂੜੀ ਕੋ ਕੰਗਨ ਬਨਾ ਦਿਯਾ

10.

ਹਮ ਸਾਏਦਾਰ ਪੇੜ ਜ਼ਮਾਨੇ ਕੇ ਕਾਮ ਆਏ
ਜਬ ਸੂਖਨੇ ਲਗੇ ਤੇ ਜਲਾਨੇ ਕੇ ਕਾਮ ਆਏ

ਤਲਵਾਰ ਕੀ ਮਿਯਾਨ ਕਭੀ ਫੇਂਕਨਾ ਨਹੀਂ
ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਦੁਸ਼ਮਨੋਂ ਕੋ ਡਰਾਨੇ ਕੇ ਕਾਮ ਆਏ

ਕੱਚਾ ਸਮਝ ਕੇ ਬੇਚ ਨ ਦੇਨਾ ਮਕਾਨ ਕੋ
ਸ਼ਾਇਦ ਕਭੀ ਯੇ ਸਰ ਕੋ ਛੁਪਾਨੇ ਕੇ ਕਾਮ ਆਏ

ਐਸਾ ਭੀ ਹੁਸਨ ਕਯਾ ਕਿ ਤਰਸਤੀ ਰਹੇ ਨਿਗਾਹ
ਐਸੀ ਭੀ ਕਯਾ ਗਜ਼ਲ ਜੋ ਨ ਗਾਨੇ ਕੇ ਕਾਮ ਆਏ

ਵੇ ਦਰਦ ਦੇ ਜੋ ਰਾਤੋਂ ਕੋ ਸੋਨੇ ਨ ਦੇ ਹਮੇਂ
ਵੇ ਜ਼ਖਮ ਦੇ ਜੋ ਸਬਕੋ ਦਿਖਾਨੇ ਕੇ ਕਾਮ ਆਏ

20/ਮੁਨੱਵਰ ਗਾਣਾ

11.

ਜਬ ਕਭੀ ਧੂਪ ਕੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨੇ ਸਤਾਯਾ ਮੁਝਕੇ
ਯਾਦ ਆਯਾ ਬਹੁਤ ਇਕ ਪੇੜ ਕਾ ਸਾਯਾ ਮੁਝਕੇ

ਅਬ ਭੀ ਰੋਸ਼ਨ ਹੈਂ ਤਿਰੀ ਯਾਦ ਸੇ ਘਰ ਕੇ ਕਮਰੇ
ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇਤਾ ਹੈ ਅਬ ਤਕ ਤਿਰਾ ਸਾਯਾ ਮੁਝਕੇ

ਮੇਰੀ ਖਵਾਇਸ਼ ਥੀ ਕਿ ਮੈਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਬਾਂਟੂੰ ਸਬ ਕੇ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੂਨੇ ਬਹੁਤ ਜਲਦ ਬੁਝਾਯਾ ਮੁਝਕੇ

ਚਾਹਨੇ ਵਾਲੇਂ ਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਬਹੁਤ ਕੀ, ਲੇਕਿਨ
ਖੇ ਗਯਾ ਮੈਂ ਤੇ ਕੋਈ ਢੂੰਡ ਨ ਪਾਯਾ ਮੁਝਕੇ

ਸਖਤ ਹੈਰਤ ਮੇਂ ਪੜੀ ਮੌਤ ਯੇ ਜੁਮਲਾ ਸੁਨ ਕਰ
ਆ, ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਸਾਂਸੋ ਕਾ ਕਿਰਾਯਾ ਮੁਝਕੇ

ਸ਼ੁਕਰੀਯਾ ਤੇਰਾ ਅਦਾ ਕਰਤਾ ਹੂੰ ਜਾਤੇ ਜਾਤੇ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੂਨੇ ਬਹੁਤ ਰੋਜ਼ ਬਚਾਯਾ ਮੁਝਕੇ

ਮੁਨੱਵਰ ਗਾਣਾ/21

12.

ਇਸ਼ਕ ਮੇਂ ਰਾਏ ਬੁਜ਼ੁਰਗੋਂ ਸੇ ਨਹੀਂ ਲੀ ਜਾਤੀ
ਆਗ ਬੁਝਤੇ ਹੁਏ ਚੂਲ੍ਹੇਂ ਸੇ ਨਹੀਂ ਲੀ ਜਾਤੀ

ਇਤਨਾ ਮੋਹਤਾਜ਼ ਨ ਕਰ ਚਸਮੇ-ਬਸੀਰਤ ਮੁਝਕੇ
ਰੋਜ਼ ਇਮਦਾਦ ਚਿਰਾਗੋਂ ਸੇ ਨਹੀਂ ਲੀ ਜਾਤੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇਰੀ ਮੁਹੱਬਤ ਮੇਂ ਯੇ ਰੁਸਵਾਈ ਹੁਈ
ਸਾਂਸ ਤਕ ਤੇਰੇ ਮਰੀਜ਼ੋਂ ਸੇ ਨਹੀਂ ਲੀ ਜਾਤੀ

ਗਫ਼ਤਗੂ ਹੋਤੀ ਹੈ ਤਜ਼ਈਨੇ-ਚਮਨ ਕੀ ਜਬ ਭੀ
ਰਾਏ ਸੂਖੇ ਹੁਏ ਪੇੜੇਂ ਸੇ ਨਹੀਂ ਲੀ ਜਾਤੀ

ਮਕਤਬੇ-ਇਸ਼ਕਾਂ ਹੀ ਇਕ ਐਸਾ ਇਦਾਰਾ ਹੈ ਜਹਾਂ
ਫ਼ੀਸ ਤਾਲੀਮ ਕੀ ਬੱਚੇਂ ਸੇ ਨਹੀਂ ਲੀ ਜਾਤੀ

13.

ਕਈ ਘਰੋਂ ਕੇ ਨਿਗਲਨੇ ਕੇ ਬਾਦ ਆਤੀ ਹੈ
ਮਦਦ ਭੀ ਸ਼ਹਰ ਕੇ ਜਲਨੇ ਕੇ ਬਾਦ ਆਤੀ ਹੈ

ਨ ਜਾਨੇ ਕੈਸੀ ਮਹਕ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਬਸਤੀ ਸੇ
ਵਹੀ ਜੋ ਦੂਧ ਉਬਲਨੇ ਕੇ ਬਾਦ ਆਤੀ ਹੈ

ਨਦੀ ਪਹਾੜੋਂ ਸੇ ਮੈਦਾਨ ਮੇਂ ਤੇ ਆਤੀ ਹੈ
ਮਗਰ ਯੇ ਬਰਫ਼ ਪਿਘਲਨੇ ਕੇ ਬਾਦ ਆਤੀ ਹੈ

ਵੇ ਨੀਂਦ ਜੋ ਤਿਰੀ ਪਲਕੋਂ ਪੇ ਖਵਾਬ ਬੁਨਤੀ ਹੈ
ਯਹਾਂ ਤੇ ਧੂਪ ਨਿਕਲਨੇ ਕੇ ਬਾਦ ਆਤੀ ਹੈ

ਯੇ ਝੁੱਗੀਯਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬੋਂ ਕੀ ਖਾਨਕਾਹੇਂ ਹੈਂ
ਕਲੰਦਰੀ ਯਹਾਂ ਪਲਨੇ ਕੇ ਬਾਦ ਆਤੀ ਹੈ

ਗੁਲਾਬ ਐਸੇ ਹੀ ਥੋੜੇ ਗੁਲਾਬ ਹੋਤਾ ਹੈ
ਯੇ ਬਾਤ ਕਾਂਟੇਂ ਪੇ ਚਲਨੇ ਕੇ ਬਾਦ ਆਤੀ ਹੈ

ਸ਼ਿਕਾਇਤੋਂ ਤੇ ਹਮੇਂ ਮੌਸਮੇ-ਬਹਾਰ ਸੇ ਹੈਂ
ਖਿਜ਼ਾਂ ਤੇ ਫੂਲਨੇ ਫਲਨੇ ਕੇ ਬਾਦ ਆਤੀ ਹੈ

ਮੁਨੱਵਰ ਰਾਣਾ/23

14.

ਮਿੱਟੀ ਮੇਂ ਮਿਲਾ ਦੇ ਕਿ ਜੁਦਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ
ਅਬ ਇਸ ਸੇ ਜ਼ਿਯਾਦਾ ਮੈਂ ਤਿਰਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ

ਦਹਲੀਜ਼ ਪੇ ਰਖ ਦੀ ਹੈਂ ਕਿਸੀ ਸਖਸ ਨੇ ਆਖੇ
ਰੋਸ਼ਨ ਕਭੀ ਇਤਨਾ ਤੇ ਦਿਯਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ

ਬਸ ਤੂ ਮਿਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੇ ਆਵਾਜ਼ ਮਿਲਾ ਦੇ
ਫਿਰ ਦੇਖ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਹਰ ਮੇਂ ਕਯਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ

ਐ ਮੌਤ ਮੁਝੇ ਤੂਨੇ ਮੁਸੀਬਤ ਸੇ ਨਿਕਾਲਾ
ਸੱਯਾਦ ਸਮਝਤਾ ਥਾ ਰਿਹਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ

ਇਸ ਖਾਕ ਬਦਨ ਕੇ ਕਭੀ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇ ਵਹਾਂ ਭੀ
ਕਯਾ ਇਤਨਾ ਕਰਮ ਬਾਦੇ-ਸਬਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ

ਪੇਸ਼ਾਨੀ ਕੇ ਸਜਦੇ ਭੀ ਅਤਾ ਕਰ ਮਿਰੇ ਮੌਲਾ
ਆਖੋਂ ਸੇ ਤੇ ਯੇ ਕਰਜ਼ ਅਦਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ

ਦਰਬਾਰ ਮੇਂ ਜਾਨਾ ਮਿਰਾ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਹੈ
ਜੇ ਸ਼ਖਸ ਕਲੰਦਰ ਹੋ ਗਦਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ

15.

ਹਮ ਜਬ ਕਭੀ ਦਰਦ ਕੇ ਕਿੱਸੇ ਸੁਨਾਨੇ ਲਗ ਗਏ
ਲਫਜ਼ ਫੂਲੋਂ ਕੀ ਤਰਹ ਖੁਸ਼ਬੂ ਲੁਟਾਨੇ ਲਗ ਗਏ

ਲੈਟਨੇ ਮੇਂ ਕਮ ਪੜੇਗੀ ਉਮਰ ਕੀ ਪੂੰਜੀ ਹਮੇਂ
ਆਪ ਤਕ ਅਨੇ ਹੀ ਮੈਂ ਹਮਕੋ ਜ਼ਮਾਨੇ ਲਗ ਗਏ

ਆਪਨੇ ਆਬਾਦ ਵੀਰਾਨੇ ਕਿਯੇ ਹੋਂਗੇ ਬਹੁਤ
ਆਪ ਕੀ ਖਾਤਿਰ ਮਗਰ ਹਮ ਤੋ ਠਿਕਾਨੇ ਲਗ ਗਏ

ਦਿਲ ਸਮੰਦਰ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕਾ ਵੋਹ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਹਾਂ
ਸ਼ਾਮ ਹੋਤੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸੇ ਸ਼ਾਮਿਆਨੇ ਲਗ ਗਏ

ਬੇਬਸੀ ਤੇਰੀ ਇਨਾਯਤ ਹੈ ਕਿ ਹਮ ਭੀ ਆਜ ਕਲ
ਅਪਨੇ ਆਂਸੂ ਅਪਨੇ ਦਾਮਨ ਪਰ ਬਹਾਨੇ ਲਗ ਗਏ

ਉਂਗਲੀਯਾਂ ਥਾਮੇ ਹੁਏ ਬੱਚੇ ਚਲੇ ਇਸਕੂਲ ਕੋ
ਸੁਬਹ ਹੋਤੇ ਹੀ ਪਰਿੰਦੇ ਚਹਚਹਾਨੇ ਲਗ ਗਏ

ਕਰਫਿਯੂ ਮੇਂ ਔਰ ਕਯਾ ਕਰਤੇ ਮਦਦ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਕੀ
ਬਸ ਅਗਰਬੱਤੀ ਕੀ ਸੂਰਤ ਹਮ ਸਰਹਾਨੇ ਲਗ ਗਏ

ਕੁਛ ਖਿਲੋਨੇ ਕਭੀ ਆਂਗਨ ਮੇਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਤੇ
ਕਾਸ਼ ਹਮ ਭੀ ਕਿਸੀ ਬੱਚੇ ਕੇ ਮਿਠਾਈ ਦੇਤੇ

ਸੂਨੇ ਪਨਘਟ ਕਾ ਕੋਈ ਦਰਦ ਭਰਾ ਗੀਤ ਥੇ ਹਮ
ਸ਼ਹਰ ਕੇ ਸ਼ੌਰ ਮੇਂ ਕਯਾ ਤੁਝ ਕੇ ਸੁਨਾਈ ਦੇਤੇ

ਕਿਸੀ ਬੱਚੇ ਕੀ ਤਰਹ ਫੂਟ ਕੇ ਰੋਈ ਥੀ ਬਹੁਤ
ਅਜਨਬੀ ਹਾਥ ਮੇਂ ਵੇ ਅਪਨੀ ਕਲਾਈ ਦੇਤੇ

ਸਾਥ ਰਹਨੇ ਸੇ ਭੀ ਖਿਲ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਰਿਸ਼ਤੇਂ ਕੇ ਕੰਵਲ
ਬੰਦਿਸ਼ੇਂ ਰੋਨੇ ਲਗੀਂ ਮੁਝਕੇ ਰਿਹਾਈ ਦੇਤੇ

ਬਸ ਕਿਸੀ ਬਾਤ ਕੇ ਏਹਸਾਨ ਨੇ ਰੋਕਾ ਹਮਕੋ
ਹਮ ਭੀ ਔਰੋਂ ਕੀ ਤਰਹ ਤੁਝਕੇ ਬਧਾਈ ਦੇਤੇ

ਹਮ ਸਿਸਕਤੇ ਹੁਏ ਰਿਸ਼ਤੇਂ ਕੇ ਕਹਾਂ ਕਾਇਲ ਥੇ
ਵਰਨਾ ਹਮ ਔਰ ਤੁਝੇ ਦਾਗੇ-ਜੁਦਾਈ ਦੇਤੇ

ਸਿਸਕੀਯਾਂ ਉਸਕੀ ਨ ਦੇਖੀ ਗਈਂ ਮੁਝ ਸੇ 'ਰਾਨਾ'
ਰੇ ਪੜਾ ਮੈਂ ਭੀ ਉਸੇ ਪਹਲੀ ਕਮਾਈ ਦੇਤੇ

17.

ਗਲੇ ਮਿਲਨੇ ਕੇ ਆਪਸ ਮੇਂ ਦੁਆਏਂ ਰੋਜ਼ ਆਤੀ ਹੈਂ
ਅਭੀ ਮਸਜਿਦ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪੇ ਮਾਏਂ ਰੋਜ਼ ਆਤੀ ਹੈਂ

ਅਭੀ ਰੌਸ਼ਨ ਹੈਂ ਚਾਹਤ ਕੇ ਦਿਯੇ ਹਮ ਸਬ ਕੀ ਆਂਖੋਂ ਮੇਂ
ਬੁਝਾਨੇ ਕੇ ਲਿਯੇ ਪਾਗਲ ਹਵਾਏਂ ਰੋਜ਼ ਆਤੀ ਹੈ

ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੋ ਗਯਾ ਦੰਗੇ ਮੇਂ ਇਸ ਘਰ ਕੇ ਜਲੇ, ਲੇਕਿਨ
ਕਿਸੀ ਬੱਚੇ ਕੇ ਰੋਨੇ ਕੀ ਸਦਾਏਂ ਰੋਜ਼ ਆਤੀ ਹੈਂ

ਕੋਈ ਮਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹਾਂ ਮਗਰ ਸਬ ਟੂਟ ਜਾਤੇ ਹੈਂ
ਹਮਾਰੇ ਸ਼ਹਰ ਮੇਂ ਐਸੀ ਵਬਾਏਂ ਰੋਜ਼ ਆਤੀ ਹੈਂ

ਅਭੀ ਦੁਨਿਯਾ ਕੀ ਚਾਹਤ ਨੇ ਮਿਰਾ ਪੀਛਾ ਨਹੀਂ ਛੋੜਾ
ਅਭੀ ਮੁਝ ਕੋ ਬੁਲਾਨੇ ਦਾਸ਼ਤਾਏਂ ਰੋਜ਼ ਆਤੀ ਹੈਂ

ਯੇ ਸਚ ਹੈ ਨਫਰਤੋਂ ਕੀ ਆਗ ਨੇ ਸਬ ਕੁਛ ਜਲਾ ਡਾਲਾ
ਮਗਰ ਉਮੀਦ ਕੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾਏਂ ਰੋਜ਼ ਆਤੀ ਹੈਂ

ਮੁਨੱਵਰ ਰਾਣਾ/27

18.

ਹੰਸਤੇ ਹੁਏ ਮਾਂ ਬਾਪ ਕੀ ਗਾਲੀ ਨਹੀਂ ਖਾਤੇ
ਬੱਚੇ ਹੈਂ ਤੇ ਕਯੂੰ ਸੌਕ ਸੇ ਮਿੱਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾਤੇ

ਤੁਝਸੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਨੇ ਕਾ ਇਰਾਦਾ ਤੇ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ
ਤੁਝ ਸੇ ਨ ਮਿਲੇਂਗੇ ਯੇ ਕਸਮ ਭੀ ਨਹੀਂ ਖਾਤੇ

ਸੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਫੁਟਪਾਥ ਪੇ ਅਖਬਾਰ ਬਿਛਾ ਕਰ
ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਭੀ ਨੀਂਦ ਕੀ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਖਾਤੇ

ਬੱਚੇ ਭੀ ਗਰੀਬੀ ਕੇ ਸਮਝਨੇ ਲਗੇ ਸ਼ਾਇਦ
ਅਬ ਜਾਗ ਭੀ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਤੇ ਸਹਰੀ ਨਹੀਂ ਖਾਤੇ

ਦਾਵਤ ਤੇ ਬੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਹਮ ਜੈਸੇ ਕਲੰਦਰ
ਹਰ ਏਕ ਕੇ ਪੈਸੇ ਕੀ ਦਵਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਖਾਤੇ

ਅੱਲਾਹ ਗਰੀਬੋਂ ਕਾ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ 'ਰਾਨਾ'
ਹਮ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਬੱਚੇ ਕਭੀ ਸਰਦੀ ਨਹੀਂ ਖਾਤੇ

19.

ਕਈ ਘਰ ਹੋ ਗਏ ਬਰਬਾਦ ਖੁਦਦਾਰੀ ਬਚਾਨੇ ਮੇਂ
ਜ਼ਮੀਨੇਂ ਬਿਕ ਗਈਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰੀ ਬਚਾਨੇ ਮੇਂ

ਕਹਾਂ ਆਸਾਨ ਹੈ ਪਹਲੀ ਮੁਹੱਬਤ ਕੋ ਭੁਲਾ ਦੇਨਾ
ਬਹੁਤ ਮੈਂਨੇ ਲਹੂ ਥੂਕਾ ਹੈ ਘਰਦਾਰੀ ਬਚਾਨੇ ਮੇਂ

ਕਲੀ ਕਾ ਖੂਨ ਗਿਰਾ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ਕਬਰੋਂ ਕੀ ਸਜਾਵਟ ਮੇਂ
ਮਕਾਨੋਂ ਕੋ ਗਿਰਾ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ਫੁਲਵਾਰੀ ਬਚਾਨੇ ਮੇਂ

ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਜ ਉਠਾਨਾ ਔਰ ਪਹਨ ਲੇਨਾ
ਮਗਰ ਜਾਨੇਂ ਚਲੀ ਜਾਤੀ ਹੈਂ ਸਰਦਾਰੀ ਬਚਾਨੇ ਮੇਂ

ਬੁਲਾਵਾ ਜਬ ਬੜੇ ਦਰਬਾਰ ਸੇ ਆਤਾ ਹੈ ਐ 'ਰਾਨਾ'
ਤੇ ਫਿਰ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਦਰਬਾਰੀ ਬਚਾਨੇ ਮੇਂ

20.

ਇੰਸਾਨ ਥੇ ਕਭੀ ਮਗਰ ਅਬ ਖਾਕ ਹੋ ਗਏ
ਲੇ ਐ ਜ਼ਮੀਨ ਹਮ ਤਿਰੀ ਖੁਰਾਕ ਹੋ ਗਏ

ਰਖਤੇ ਹੈਂ ਹਮਕੋ ਚਾਹਨੇ ਵਾਲੇ ਸੰਭਾਲ ਕੇ
ਹਮ ਨਨ੍ਹੇ ਰੋਜ਼ਾਦਾਰ ਕੀ ਮਿਸਵਾਕ ਹੋ ਗਏ

ਆਂਸੂ ਨਮਕ ਮਿਲਾ ਹੁਆ ਪਾਨੀ ਹੀ ਥੇ, ਮਗਰ
ਆਂਖੋਂ ਮੇਂ ਰਹਤੇ ਰਹਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋ ਗਏ

ਮਸਰੂਫ਼ ਪਰਦਾਪੋਸ਼ੀ ਮੇਂ ਰਹਤੇ ਹੈਂ ਹਰ ਘੜੀ
ਆਂਸੂ ਹਮਾਰੀ ਆਂਖੋਂ ਕੀ ਪੋਸ਼ਾਕ ਹੋ ਗਏ

ਦੁਨਿਯਾ ਜੋ ਚਾਹਤੀ ਥੀ 'ਮੁਨੱਵਰ' ਵੇ ਹੋ ਗਯਾ
ਹਮ ਭੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਰਦਿਸ਼ੇ-ਅਫਲਾਕ ਹੋ ਗਏ

30/ਮੁਨੱਵਰ ਗਣਾ

21.

ਗੌਤਮ ਕੀ ਤਰਹ ਘਰ ਸੇ ਨਿਕਲ ਕਰ ਨਹੀਂ ਜਾਤੇ
ਹਮ ਰਾਤ ਮੇਂ ਛੁਪ ਕਰ ਕਹੀਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਤੇ

ਬਚਪਨ ਮੇਂ ਕਿਸੀ ਬਾਤ ਪੇ ਹਮ ਰੂਠ ਗਏ ਬੇ
ਉਸ ਦਿਨ ਸੇ ਇਸੀ ਸ਼ਹਰ ਮੇਂ ਹੈਂ, ਘਰ ਨਹੀਂ ਜਾਤੇ

ਇਕ ਉਮਰ ਯੂੰ ਹੀ ਕਾਟ ਦੀ ਫੁਟਪਾਥ ਪੇ ਰਹ ਕਰ
ਹਮ ਐਸੇ ਪਰਿੰਦੇ ਹੈਂ ਜੋ ਉੜ ਕਰ ਨਹੀਂ ਜਾਤੇ

ਉਹ ਵਕਤ ਭੀ ਅਕਸਰ ਤੁਝੇ ਹਮ ਢੂੰਡਨੇ ਨਿਕਲੇ
ਜਿਸ ਧੂਪ ਮੇਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭੀ ਛਤ ਪਰ ਨਹੀਂ ਜਾਤੇ

ਹਰ ਵਾਰ ਅਕੇਲੇ ਹੀ ਸਹਾ ਕਰਤੇ ਹੈਂ 'ਰਾਨਾ'
ਹਮ ਸਾਥ ਮੇਂ ਲੇ ਕਰ ਕਹੀਂ ਲਸ਼ਕਰ ਨਹੀਂ ਜਾਤੇ

22.

ਸਮਾਜੀ ਬੇਬਸੀ ਹਰ ਸ਼ਹਰ ਕੇ ਮਕਤਲ ਬਨਾਤੀ ਹੈ
ਕਭੀ ਨਕਸਲ ਬਨਾਤੀ ਹੈ ਕਭੀ ਚੰਬਲ ਬਨਾਤੀ ਹੈ

ਜ਼ਰਾ ਸੀ ਬਾਤ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਹਵਾ ਕੇ ਕੌਨ ਸਮਝਾਏ
ਦਿਯੇ ਸੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਮੇਰੇ ਲਿਯੇ ਕਾਜਲ ਬਨਾਤੀ ਹੈ

ਖਿਲੌਨੇਂ ਕੀ ਦੁਕਾਨੇਂ ਕਯੂੰ ਮੁਝੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਤੀ ਹੈਂ
ਬਤਾ ਐ ਮੁਫਲਿਸੀ ਤੂ ਕਯੂੰ ਮੁਝੇ ਪਾਗਲ ਬਨਾਤੀ ਹੈ

ਸੁਨਾ ਹੈ ਜਬ ਸੇ ਤੈਅ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਆਸਮਾਨੇਂ ਮੇਂ
ਵੇ ਪਾਗਲ ਉਂਗਲੀਯੋਂ ਸੇ ਰੋਜ਼-ਓ-ਸ਼ਬ ਬਾਦਲ ਬਨਾਤੀ ਹੈ

ਹਵਸ ਮਹਲੋਂ ਮੇਂ ਰਹ ਕਰ ਭੀ ਬਹੁਤ ਮਾਯੂਸ ਰਹਤੀ ਹੈ
ਕਨਾਅਤ ਘਾਸ ਕੇ ਛੂ ਕਰ ਉਸੇ ਮਖਮਲ ਬਨਾਤੀ ਹੈ

23.

ਐ ਅੰਧੇਰੇ ਦੇਖ ਲੇ ਮੁੰਹ ਤੇਰਾ ਕਾਲਾ ਹੋ ਗਯਾ
ਮਾਂ ਨੇ ਆਖੇਂ ਖੋਲ ਦੀਂ ਘਰ ਮੇਂ ਉਜਾਲਾ ਹੋ ਗਯਾ

ਰਾਈ ਕੇ ਦਾਨੇ ਬਰਾਬਰ ਭੀ ਨ ਥਾ ਜਿਸਕਾ ਵਜੂਦ
ਨਫਰਤੋਂ ਕੇ ਬੀਚ ਰਹ ਕਰ ਵੇ ਹਿਮਾਲਾ ਹੋ ਗਯਾ

ਏਕ ਆਂਗਨ ਕੀ ਤਰਹ ਯੇ ਸ਼ਹਰ ਥਾ ਕਲ ਤਕ ਮਗਰ
ਨਫਰਤੋਂ ਮੇਂ ਟੂਟ ਕਰ ਮੋਤੀ ਕੀ ਮਾਲਾ ਹੋ ਗਯਾ

ਸ਼ਹਰ ਕੋ ਜੰਗਲ ਬਨਾ ਦੇਨੇ ਮੇਂ ਜੋ ਮਸ਼ਹੂਰ ਥਾ
ਆਜ ਕਲ ਸੁਨਤੇ ਹੈਂ ਵੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਯਾ

ਹਮ ਗਰੀਬੋਂ ਮੇਂ ਚਲੇ ਆਏ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਕਿਯਾ
ਆਜ ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਕੇ ਘਰ ਮੇਂ ਉਜਾਲਾ ਹੋ ਗਯਾ

ਮੰਜਰ ਤੁਮਹਾਰੇ ਹੁਸਨ ਕਾ ਸਬਕੀ ਨਜ਼ਰ ਮੇਂ ਹੈ
ਅਬ ਮੇਰੇ ਇਤਬਾਰ ਕੀ ਕਸ਼ਤੀ ਭੰਵਰ ਮੇਂ ਹੈ

ਤਨਹਾ ਮੁਝੇ ਕਭੀ ਨ ਸਮਝਨਾ ਮੇਰੇ ਹਰੀਫ਼
ਏਕ ਭਾਈ ਮਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਮਗਰ ਏਕ ਘਰ ਮੇਂ ਹੈ

ਵੇ ਤੇ ਲਿਖਾ ਕੇ ਲਾਈ ਹੈ ਕਿਸਮਤ ਮੇਂ ਜਾਗਨਾ
ਮਾਂ ਕੈਸੇ ਸੋ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਬੇਟਾ ਸਫ਼ਰ ਮੇਂ ਹੈ

ਸੂਨੀ ਪੜੀ ਹੂਈ ਹੈ ਬਹਨ ਕੀ ਹਥੇਲੀਆਂ
ਫਲ ਪਕ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਔਰ ਅਭੀ ਤਕ ਸ਼ਜਰ ਮੇਂ ਹੈ

ਪਰਦੇਸ ਸੇ ਵਤਨ ਕਾ ਸਫ਼ਰ ਭੀ ਅਜੀਬ ਹੈ
ਮੈਂ ਗਰ ਪਹੁੰਚ ਗਯਾ ਹੂੰ ਬਦਨ ਰਹਗੁਜ਼ਰ ਮੇਂ ਹੈ

ਕਲ ਉਸਕੇ ਦਿਲ ਪੇ ਕਿਸਕਾ ਹੋ ਕਬਜ਼ਾ ਖਬਰ ਨਹੀਂ
ਅਬ ਤਕ ਤੇ ਯੇ ਇਲਾਕਾ ਹਮਾਰੇ ਅਸਰ ਮੇਂ ਹੈ

25.

ਮੁਹਾਫਿਜ਼ ਕੀ ਤਰਹ ਉਸਕੀ ਨਿਗਹਬਾਨੀ ਮੇਂ ਰਹਤੇ ਹੈਂ
ਮੇਰੇ ਜੈਸੇ ਤੇ ਉਸਕੇ ਘਰ ਕੀ ਦਰਬਾਨੀ ਮੇਂ ਰਹਤੇ ਹੈਂ

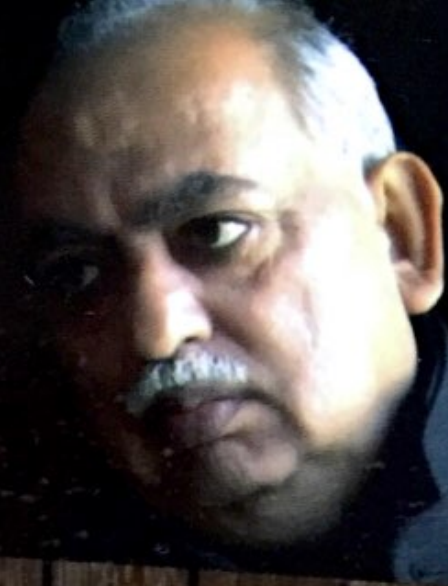
ਮੁਹੱਬਤ ਏਕ ਐਸਾ ਖੇਲ ਹੈ ਜਿਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਭਾਈ
ਹਮੇਸ਼ਾ ਜੀਤਨੇ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੇਮਾਨੀ ਮੇਂ ਰਹਤੇ ਹੈਂ

ਨਿਕਲਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਤੀ ਹੈ ਅਸ਼ਕੋਂ ਕੋ ਮੇਰੀ ਆਖੋਂ
ਕਿ ਯੇ ਬੱਚੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਾਂ ਕੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਮੇਂ ਰਹਤੇ ਹੈਂ

ਮੁਕੱਦਰ ਮੇਂ ਲਿਖਾ ਕਰ ਲਾਏ ਹੈਂ ਹਮ ਦਰ-ਬਦਰ ਫਿਰਨਾ
ਪਰਿੰਦੇ ਕੋਈ ਮੌਸਮ ਹੋ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਮੇਂ ਰਹਤੇ ਹੈਂ

ਮੇਰੀ ਭੀਗੀ ਹੂਈ ਆਖੋਂ ਮੇਂ ਅਬ ਯੂੰ ਖੁਵਾਬ ਪਲਤੇ ਹੈਂ
ਕੰਵਲ ਕੇ ਫੂਲ ਜੈਸੇ ਝੀਲ ਕੇ ਪਾਨੀ ਮੇਂ ਰਹਤੇ ਹੈਂ

ਮੁਨੱਵਰ ਰਾਣੀ



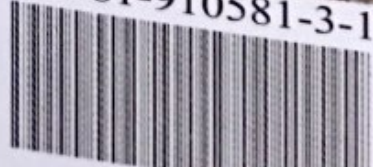
ਮੁਨੱਵਰ ਰਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਜ਼ਾਇਕਾ ਰਵਾਇਤ ਤੋਂ ਹਟਵਾਂ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਡੂੰਘੀ ਰਮਜ਼ ਲੁਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੋਕ-ਦਰਦ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਡੂੰਘਾ ਸਮੋਇਆ ਹੈ। ਮਾਂ, ਭੈਣ, ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ, ਸੰਘਰਸ਼, ਤਲਖ ਹਕੀਕਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਸੋਜ਼ ਅਤੇ ਪੁਰਅਸਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਰਮ, ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਕਟਾਖਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਦ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦੀ ਇਸ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੂੰਜ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੁਨੱਵਰ ਰਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਚੋਣਵੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਲਿਪੀਅੰਤਰ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪੇਸ਼ ਹਨ।

- ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਬਰਗਾੜੀ



ਪੀਪਲਜ਼ ਫੋਰਮ
ਬਰਗਾੜੀ, ਪੰਜਾਬ
www.peoplesforumpunjab.com

978-81-910581-3-1



ਟਾਈਟਲ : ਮੁਨੱਵਰ